

Innst. S. nr. 119

(2001-2002)

Innstilling fra forsvarskomiteen om tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet for 2002 om finansiering av norsk deltakelse i Afghanistan, nasjonale sikringstiltak mot terrorisme og etablering av diplomatisk nærvær i Kabul

St.prp. nr. 39 (2001-2002)

Til Stortinget

1. INNLEDNING

Terroranslagene 11. september 2001 demonstrerte sårbarheten til moderne og åpne samfunn med grusom effektivitet. Tiden som fulgte var preget av en uklar trussel og frykten for nye terroraksjoner var stor. Nasjonale myndigheter verden over iverksatte straks sikkerhetstiltak for å verne sivilbefolkning, kritisk infrastruktur og militære kapasiteter. Norske myndigheter høynet umiddelbart terrorberedskapen. Forsvaret høynet sikkerheten ved sine avdelinger og det ble satt et spesielt fokus på å beskytte alliert militært personell. Utvekslingen av etterretningsinformasjon i NATO ble intensivert og samarbeidet med amerikanske tjenester ble vektlagt.

Et av de første virkemidlene som ble tatt i bruk var internasjonalt samarbeid innen justissektoren. Skjerpende lover som forbyr finansiering av terrorisme ble vedtatt i mange land, inkludert Norge. Etter at Taliban gjentatte ganger nektet å utlevere lederne for Al-Qaida, iverksatte så koalisjonen den 7. oktober 2001, med USA og Storbritannia i spissen, en militær operasjon rettet mot terrornettverket og Talibanregimet i Afghanistan. Denne operasjonen fikk navnet "Operation Enduring Freedom".

Den norske regjeringen har presentert en liste over norske militære enheter til koalisjonsoperasjoner. Tilbudet ble formalisert ved kongelig resolusjon av 14. desember 2001.

2. DELTAKELSE I INTERNASJONALE OPERASJONER

Med bakgrunn i Norges allianseforpliktelser ble det tidlig aktuelt med norsk deltakelse i den USA-ledete kampanjen rettet mot internasjonal terrorisme. Norge deltar nå i både "Operation Enduring Freedom" og den

internasjonale sikkerhetsstyrken i Afghanistan (ISAF). Det kan ikke utelukkes at styrkebidragene besluttet forlenget utover angitte tidsrom eller at nye styrkebidrag tilføres.

Unntatt den mulige deployeringen av jagerfly, er summen av utgifter til de norske styrkebidragene 476 mill. kroner. Av dette er operasjonsrelaterte merutgifter til utstyrsanskaffelser 192 mill. kroner. I tillegg har man forsert en del andre anskaffelser (105 mill. kroner), men disse dekkes innenfor gjeldende rammer.

I proposisjonen beskrives forhold ved "Operation Enduring Freedom" og International Security Assistance Force (ISAF) nærmere på sidene 2 og 3.

3. NASJONALE TILTAK

Som en følge av terroranslagene 11. september 2001 iverksatte Forsvaret omfattende sikkerhetstiltak og den generelle terrorberedskapen ble høynet ved alle avdelinger. En rekke beredskapstiltak ble iverksatt i Beredskapssystem for Forsvaret (BFF) og Sivilt Beredskapssystem (SBS). Hensikten med tiltakene var blant annet å sørge for forsterket bemanning av sambandssystemer og hovedkvarter, samt kontroll av planer. Videre ble det iverksatt ulike beredskapstiltak for å sikre viktige installasjoner, objekter og sambandssystemer. Våre nasjonale beredskapstiltak har dels hatt til hensikt å støtte NATOs beredskapstiltak, men flere tiltak er blitt iverksatt ut fra rene nasjonale behov.

Forsvaret iverksatte også enkelte trinn i terrorberedskapssystemet. Det har vært lagt særlig vekt på å sikre alliert personell og allierte installasjoner og objekter som man har ansett for å være mest utsatt for terroraksjoner.

Forsvarets avdelinger er fortsatt på høynet terrorberedskap. Dette medfører ekstraordinære utgifter til

vakt- og sikringsoppdrag også i 2002. Jagerflyberedskapen i Sør-Norge er redusert til én flystasjon, der det fortsatt vil være fly på høy beredskap.

Merutgiftene for de ekstraordinære beredskaps- og sikringstiltakene i 2001 og 2002 er beregnet til 126 mill. kroner. Fratrullet de 56 mill. kroner bevilget i 2001, jf. Innst. S. nr. 42 (2001-2002), blir dermed merbehovet for 2002 70 mill. kroner. Som vist i forslag til vedtak er disse midlene fordelt på de respektive forsvarsgrenene og Heimevernet etter en samlet vurdering av behovene. Det er et mål at Forsvaret til enhver tid skal ha en adekvat beredskap uten å bruke mer ressurser enn nødvendig. Det foretas derfor en kontinuerlig vurdering av trusselen med tanke på å tilpasse beredskapen til den aktuelle situasjon.

4. NORSK DIPLOMATISK NÆRVÆR I KABUL

I forbindelse med innsettelsen av den nye interimsgjeringen i Kabul 22. desember 2001 valgte Norge, i likhet med en rekke andre land, å markere dette ved å etablere et diplomatisk nærvær. Flere toneangivende land og frivillige organisasjoner etablerer seg nå i Kabul. Diplomatsk nærvær må ses i lys av Norges ønske om å støtte opp under den politiske prosessen i Afghanistan. I den sammenheng flyttes den politiske og praktiske koordineringen av den humanitære bistanden til Afghanistan fra Islamabad til Kabul.

Det norske formannskapet i givrelandsgruppen for Afghanistan (ASG) i 2002 gir Norge en sentral rolle i gjenoppbyggingsarbeidet i landet. Et diplomatisk nærvær vil også være viktig i forhold til norsk personell (militært, humanitært eller annet) i Afghanistan. Samlet sett nødvendiggjør denne utviklingen et mer langsiktig diplomatisk nærvær. Utenriksdepartementets merutgifter i forbindelse med etablering og drift i 2002 er beregnet til 11,4 mill. kroner.

5. FINANSIERING

Norske allianseforpliktelser gjør det helt nødvendig at Norge bidrar til kampen mot internasjonal terrorisme. Samtidig gjør terrorberedskapen at Forsvaret påføres ekstraordinære merutgifter til nasjonale sikringstiltak. Merutgiftene knyttet til den internasjonale deltakelsen og de ekstraordinære sikringstiltakene som det redegjøres for i denne proposisjonen bør dekkes ved økning av bevilgningene på statsbudsjettet for 2002. Å finne inndekning innenfor gjeldende rammer ville være skadelig for muligheten til å kunne gjennomføre omleggingen av Forsvaret og øvrig prioritert virksomhet i Forsvaret.

6. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunnar Halvorsen, Leif Lund og

lederen Marit Nybakk, fra Høyre, Bjørn Hernæs og Åge Konradsen, fra Framskrittspartiet, Per Roar Bredvold og Per Ove Width, fra Sosialistisk Venstreparti, Kjetil Bjørklund, fra Kristelig Folkeparti, Åse Wisløff Nilssen og fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til at NATO den 12. september 2001 erklærte at terrorangrepet på USA utløste alliansens forpliktelse om kollektivt forsvar. FNs sikkerhetsråd viste samme dag i Sikkerhetsresolusjon 1368 at retten til selvforsvar gjaldt i denne situasjonen. Den norske regjering erklærte umiddelbart sin støtte til USA.

Komiteen viser videre til at USA dannet en bred internasjonal koalisjon for en kampanje rettet mot internasjonal terrorisme.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at de styrkebidragene som deltar i operasjonen "operation Enduring Freedom" holder meget høy kvalitet og bidrar med kritisk kompetanse. Flertallet viser videre til International Security Assistance Force (ISAF) og det norske styrkebidraget som skal være med på å stabilisere situasjonen. Flertallet har ellers ingen merknader til de beregnede merutgifter til de norske styrkebidragene.

Komiteen har videre merket seg de ekstraordinære beredskaps- og sikringstiltakene i 2001 og 2002 på nasjonalt nivå og har ingen bemerkninger til de beregnede merutgifter. Komiteen har også merket seg at Forsvaret har som mål at det til enhver tid skal være en adekvat beredskap uten at det brukes mer ressurser enn nødvendig.

Komiteen ser nødvendigheten av at Norge har etablert et diplomatisk nærvær i Kabul. Norge ønsker å støtte opp under den politiske prosessen i Afghanistan. I tillegg vil Norges sentrale rolle i gjenoppbyggingsarbeidet gjøre det nødvendig med et langsiktig diplomatisk nærvær.

Komiteen er enig i at norske allianseforpliktelser gjør det nødvendig at Norge bidrar til kampen mot internasjonal terrorisme. Komiteen støtter Regjeringens syn på at merutgifter knyttet til Forsvarets terrorberedskap og internasjonal deltakelse som det redegjøres for i proposisjonen, må dekkes ved økning av statsbudsjettet for 2002.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at NATO erklærte angrepet på USA som en artikkel 5-situasjon, uten at medlemslandene hadde mulighet til å drøfte dette mer inngående. Dette medlem viser til at dette var første gang i alliansens historie at artikkel 5 har kommet til anvendelse, og mener det er grunn til å stille spørsmål ved måten beslutningen ble tatt på. Dette medlem viser også til at USA etter 11. september tilsynelatende la større vekt på å bygge brede allianser utenfor NATO, enn på å samarbeidet innad i NATO. Dette medlem

viser til at Sosialistisk Venstreparti gikk imot at det skulle sendes norske styrker til krigføring i Afghanistan under amerikansk kommando, men at vi støttet deltakelse i den internasjonale sikkerhetsstyrken ISAF. Dette medlem mener at internasjonale operasjoner som har til hensikt å beskytte internasjonal fred og sikkerhet langt sterkere enn i dette tilfellet bør forankres i FN og at FN må ha en ledende rolle. Dette medlem mener også at militære angrep kun kan forsvares etter at alle andre virkemidler er forsøkt, og at dette ikke var tilfelle i forhold til å få Al Quaida-soldater utlevert og Taliban-regimet veltet. Dette medlem viser til at det i tiden før 11. september var en gryende internasjonal debatt om de internasjonale sanksjonene mot Taliban-regimet, og et ønske blant annet fra Norge om en revurdering av disse med sikte på å finne mer effektive virkemidler.

Dette medlem mener at det omfattende hemmeligholdet rundt de norske styrkenes mål og virkemidler gjør det vanskelig å vurdere om den norske deltakelsen er i tråd med de humanitære idealer som Norge bør ha som mål å bli assosiert med. Videre mener dette medlem at det er problematisk om norske styrker deltar i kamphandlinger hvor målet er likvidasjon av

flest mulig, eller å pågripe fanger i henhold til amerikansk praksis som innebærer en lav forpliktelse i forhold til Genèvekonvensjonen, eller utlevering til strafferegimer som innebærer bruk av tortur og/eller dødsstraff.

På denne bakgrunn finner dette medlem ikke å kunne støtte forslaget om tilleggsbevilgning for de norske styrkene som deltar i "Enduring Freedom". Det vises til brev fra Forsvarsdepartementet av 11. mars 2002 til Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe, der det opplyses at spesifikke bidrag til operasjon Enduring Freedom er på 272 mill. kroner. Dette medlem ber Regjeringen om å legge fram forslag til inndekning av utgiftene til det norske bidraget til Enduring Freedom innenfor forsvarsbudsjettet for 2002.

Dette medlem viser til at Forsvarsdepartementet i dette brevet på en lite klargjørende måte angir utgiftsfordeling mellom de enkelte operasjoner.

Dette medlem finner imidlertid etter en totalvurdering å kunne støtte proposisjonens forslag til tilleggsbevilgning på kapitlene 101-1734. Dette medlem fremmer følgende forslag til bevilgning under kapittel 1792:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 1 242 385 000 til kr 1 446 481 000	204 096 000

7. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 1 242 385 000 til kr 1 446 481 000	204 096 000

8. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

På statsbudsjettet for 2002 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
101		Utenriksstasjonene	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 817 435 000 til kr 826 935 000	9 500 000
102		Særavtale i utenriktjenesten	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med fra kr 150 558 000 til kr 152 458 000	1 900 000

Kap.	Post	Formål:	Kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 2 647 003 000 til 2 656 079 000	<u>9 076 000</u>
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 3 691 716 000 til kr 3 751 976 000	<u>60 260 000</u>
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 699 342 000 til kr 699 842 000	<u>500 000</u>
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 1 242 385 000 til kr 1 718 481 000	<u>476 096 000</u>

Oslo, i forsvarskomiteen, den 21. mars 2002

Marit Nybakk
leder

Åse Wisløff Nilssen
ordfører

Bjørn Hernæs
sekretær